

53503

*Proskajski
Ljubljana*

GAUJA

1906.

= 22 =

brat Sokol. =====

loigra v jednom dejanju. =====

»Goriška Tiskarna« A. Gabršček. =====

T

Urej

Fra

TAČJA

  Zbirka gledaliških iger

53503

Ureja

Fran Govékar o o o o o

V GORICI 1906.

Tiska in zalaga »Goriška Tiskarna« A. Gabršček.

Brat Sokol. ==

Šaloigra v enem dejanju.

Spisal FRIDOLIN ŽOLNA.

53503

1W 2030002462

Osebe :

ANTON KORUZA, meščan, vdovec, star 55 let.

MILKA, njegova hči, stara 17 let.

Dr. JANKO KREMEN, zdravnik, star 28 let.

JOŽE POLIČEK, meščan, dobrovoljen, rejen gospod.

MIROSLAV RIČET, 40 let star, nervozen, } tatova.

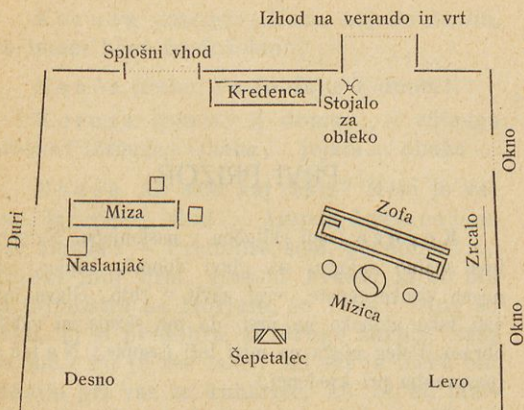
SILVESTER ŽLINDRA, 20 let star,

NANČA, kuharica pri Koruzi.

Dejanje se godi za naših dni v slovenskem mestu.

Pred igro sokolska koračnica!

(Stanovanje pri Koruzovih, bolj starokopitno opravljeno. V ozadju na desni splošni vhod, na levi duri na vrt. — Na levi strani dve okni na ulico, na desni strani spredaj duri v drugo sobo. — V ozadju kredenca, poleg nje stojalo za obleko, spredaj bolj na desni strani jedilna miza, ob njej naslonjač. Na levi strani ospredja zofa in okrogla miza. — Med oknoma na sredi zrcalo. Ostala oprava poljubna.)

PRVI PRIZOR.

K o r u z a (sedi sključen v naslonjaču, Na sebi ima spalno suknjo, na glavi domačo kapico, na nogah visoke copate, vrat zavit v ruto. Glava mu visi tako globoko na prsi, da mu skraja ni videti obraza. Poleg njega na mizi leži časopis.) N a n č a (pospravlja pri kredenci.)

K o r u z a (vzdigne počasi, počasi glavo in vzdihne.) Oh, kako sem bolan!

N a n č a. Ali ste pač dobro zaviti, da se mi ne prehladite! (Stopi k njemu in mu popravi spalno suknjo pri nogah). Tako! O moški — nič ne rečem — ampak če bi me ženske ne skrbele za vas... (mu resno pokima,) oženite se, Vam pravim, oženite!

K o r u z a. Saj mi ti lepo strežeš, Nanča.

N a n č a (se vrača v ozadje.) Strežem pa se skoraj naveličam, zmeraj biti le dekla pri hiši

K o r u z a (klavrno.) Kako naj se ženim, ko imam hčer že došolano!

N a n č a (rezko.) Pa jo dajte z doma!

K o r u z a (jokavo.) Z doma..... edinega otroka! (Zdihuje.) Ohaha... jejata... ohaha...

N a n č a. Ali sem kaj rekla? Meni je vse eno, jaz nič ne silim... Ampak dolgo ne bom več služila! — Predobra sem, predobra!... Rajnki moj brat, gospod Franc, ki so bili za fajmoštra na Horjulu, so rekli: »Ani, so rekli, Ti si predobra, za druge skrbiš, zase pa nič.« Pa je res tako! Ali mi je treba biti tukajle pri vas za kuharico, ko bi bil marsikdo vesel, če bi me dobil za gospodinjo? Predobra sem, predobra! Ampak, ampak...

K o r u z a, (ki je bil desno nogo položivši čez levo, pričel mižati in kimati, zastoka.) Jejejejej... Nanča, Nanča! Óhahaha, jėjata, óhahaha...

N a n č a (prestrašena priteče.) Križana nebesa, kaj pa je, kaj pa je vendar?

K o r u z a. Óhaha, óhahaha! (Kaže na nogo.)

N a n č a (hoče prijeti za nogo.)

K o r u z a (brani.) Ne — ne — ne... nič dotakniti... pusti (se oddahne), aaah, je že boljše...

Nanča. Pa kaj je bilo?

Koruza. Noga mi je zaspala . . . (popravi nogi) tako, tako!

Nanča (ogorčeno.) Živ človek poglej, kako ste me prestrašili . . . Nak, pri vas služiti . . . Oženite se, pravim, oženite!

Koruza (pomirljivo.) Je že odleglo, Nanča, nič ne bodi huda!

Nanča (se poprime zopet dela.) Predobra sem, predobra, kakor so rekli gospod Franc.

Koruza (dobrikaje se.) Saj si res dobra, moja pridna Nanča! (Zazeva in polagoma zadremlje.)

Nanča. Dobra! Pridna! Seveda sem! Kdaj bi bili že pokopani, da nimate mene, ki skrbim za vas, kakor — kakor ne vem za koga! Ali pa imam kaj zahvale za to? Nič! Dekla sem in dekla ostanem! Kadar se vam zljubi, me lahko v štirinajstih dneh zapodite iz hiše! Kolikokrat so mi rajnki brat, gospod Franc, rekli: »Nanča, ti znaš vse, delaš v hiši, na vrtu in na polju, šivaš pisano in belo in znaš kuhati za ljudi in za svinje! Nanča, so rekli, ti si angelj, in srečentisti, ki mu boš za ženo.« Oh, če bi me zdajle

videli z nebes gospod Franc, zjokali bi se nad menoj! (Si briše solze.)

(S ceste se začuje močno trobentanje Sokolov, ki se potem izgublja v daljavo.)

K o r u z a, (ki je bil med Nanče pripovedovanjem zadremal, plane prestrašen iz spanca kvišku.) Jejmenata, gori, gori!

N a n č a. Križana nebesa, kako sem se prestrašila! (Duri na desni se odpro in v sobo pridrvi Milka proti oknu.)

N a n č a (jo zapodi odurno nazaj.) Ali mi greš nazaj, krempelj zvedavi!

M i l k a (se ji sovražno namrdne, smukne nazaj in zapre duri.)

K o r u z a (še vedno prestrašen.) Ali slišiš, ko trobijo ...

N a n č a (stopi k oknu.) Pa ne za ogenj ... kako sem se prestrašila! ... Ti neumni Sokoli so! Pa koliko je tega mrčesa! Nemara imajo kak pogreb.

K o r u z a (sede.) Óhaha, jējata ... Pogreb! Če le moj ne bo, ko sem se tako prestrašil! Ti nemarna zalega! Da se me le božjast ne loti ... kar tresem se! (Klavrno.) Nanča, daj mi kapljice semkaj!

N a n č a (mu prinese iz kredénce veliko zeleno (slatinsko) steklenico in šilasto čašico.) Pa koliko jih je teh pojacev! (Stopi zopet k oknu.) Vsa cesta jih je polna . . . kdo je neki umrl? Ali nič ne veste? Saj je gotovo parte v listu.

K o r u z a (si nataka.) Oh, saj ne gredo k pogrebu. Slavnost imajo, sokolski shod. Zdajle gredo menda na kolodvor sprejemati tuje Sokole. (Izpije.) Jutri pa bodo imeli tisto svojo javno telovadbo, da se bodo prekucevali, po glavah hodili in nevem kaj še vse! Same neumnosti!

N a n č a (začudena.) Kaj poveste! Pa da jim policaji tega ne prepovedó!

K o r u z a. Naši policaji! . . . Óhahaha, (zopet nataka.) . . . Pa to je še kaj grdo, da so celo ženske zraven pri Sokolih . . .

N a n č a. Kaj poveste! Pomisli, živ človek! . . . Pa tudi po glavi hodijo?

K o r u z a. In hlače nosijo

N a n č a. Jej-jej! Ob tej vročini!

K o r u z a. Škandal je, pravim, škandal! (Pije.)

DRUGI PRIZOR.

Prejšnja. Skozi splošni vhod pride Poliček.

Poliček (postoji med odprtimi durmi. Jovijalno.) Dober tek! Dober tek!

Koruza (se hipoma sključi na stolu, potegnivši kviško nogi.) Óhaha — jējata, óhaha . . . vleče, vleče!

Nanča (nevoljno.) Zaprite no vendar duri, gospod Poliček, saj vidite, da gospodu vleče! (Mrmra.) Takih le vizitov nam je prav treba!

Poliček (je duri zaprl. Prihajajoč v ospredje, hoče prijeti Nančo za podbradek.) Kaj ste rekli, srček?

Nanča (se odurno obrne stran.) Nič!

Poliček (ponudi Koruzi roko, ki jo ta prav na lahno strese.) Kaj pa je s tabo, kost stara? Glej ga, glej! kako se čmerno drži.

Koruza. Kaj se ne bi! Ves sem za nič. Bolan sem.

Poliček. Že spet? Ti entriga ti! Pa kaj ti je? Ali si že poslal po konjederko?

Koruza. Lahko se norčuješ, ko si zdrav!

Nanča. Norčevati se vam pa res ni treba z bolnikom, slišite vi, gospod Poliček,

to je velik greh! Naše življenje je v božjih rokah!

Poliček. Kako pa, srček! Vsi bomo umrli, ta prej, drugi slej, — ali mi, ki smo pravični, se smrti ne bojimo. Bomo pa svetli angeljci na onem svetu. To bo entriga, kaj, Nanča? Belo srajčko bova imela do kolien, palmovo vejico bova držala v roki in sladko prepevala: (Poje po napevu: »V nedeljo zjutraj vstala bom« in se po ritmu okorno prestopa z ene noge na drugo.) Dom dideldudeldideldom, dumdideldom, dumdidel-dom, domdideldudeldideldom dumdideldudeldajs. (S krohotom.)

Koruza (se tudi krčevito smeje.) Óhaha, óhaha, Pepe, jenjaj, óhaha...

Nanča (jezno oponaša Polička.) Hohoho! Le smejite se, ampak stvar ni tako smešna! Povem vam le toliko, da se mi je nocoj prav živo sanjalo o pogrebu! Ne rečem nič, ampak to je spomin za tistega, ki ga hoče razumeti.

Koruza (plaho.) O pogrebu praviš?

Poliček. Tone, nikar ne poslušaj teh praznih kvant! Sicer pa pogreb v sanjah pomeni možnost.

N a n č a (zaničljivo.) Možitev? Če pomenja pogreb možitev, bi pa res rada vedela, čegavo!

P o l i č e k (zbadljivo sladko.) Čegavo? Zna-biti pa vašo, srček! Menda vendar ne boste tako neusmiljena, da boste vse žive dni vla-čila ploh!

• N a n č a (razdražena.) Vi se boste norčevali z menoj? Mislite, da ne dobim moža, če ga le hočem? Ampak moški niste vsi skupaj za nič! Nič nimate ognja!

P o l i č e k, Ognja že imamo dovelj, ognja! Toda taki smo pač, srček, kakor švedske užigalice, da se ne vnamemo ob vsaki škatlji!

N a n č a (jezna.) Kaj ste rekli, — da sem stara škatlja?

P o l i č e k (resno.) Srček, rekel tega nisem, — ste pa!

N a n č a. To je pa že od sile! (Odide in zaloputne duri.)

P o l i č e k (smejoč se.) Zdaj se je pa kolo-vrat splašil, — ti entriga ti! (Sede k Koruzi.) Anton Koruza, prijatelj moj, jaz se ti čudim, da trpiš v hiši to pokoro!

K o r u z a. Vesel moram biti, da jo imam. Kaj naj storim, če mi gre, ko ni žive duše, da bi mi znala tako postreči v bolezni!

P o l i č e k. Beži no iz luči, ti pa tvoja bolezen! (Prime steklenico.) Kakega spaka pa piješ tukajle?

K o r u z a. Kapljice

P o l i č e k (odmaši steklenico, poduha, pokusi.) Ni slab, brinovček! Takle tudi zdravemu človeku ne škoduje Ti si pravi gad, Tone! Veš kaj, beži, greva skupaj gledat Sokole!

K o r u z a. Mi ne verjameš, da sem bolan?!

P o l i č e k. Pa povej vendar, kaj Ti je!

K o r u z a (jokavo.) Kaj mi je! Tega še zdravniki sami ne vedo. Preiskujejo me, zmajujejo glavo, zaračunjajo deset kron, potem pa pravijo, da nič ni! (Vzdihne.) Óhahahahaha

P o l i č e k. Ti entriga ti! (Resno.) Vse preveč premišljuješ te svoje bolezni, Tone! (Vstane.) Kaj sem hotel reči zastave še nimaš na hiši. Da jo razobešiš!

K o r u z a (nevoljno.) Jaz že ne, sem prestar za take otročarije! Za Sokola ne bom kupoval zastave!

Poliček. Ti si skopuh, Tone! Čakaj, jaz jo kupim za te!

Koruza (razburjeno.) Ne maram, ni treba! Zastave ni treba in Sokola ni treba. Če bi bilo Sokola res kaj treba, bi ga vlada sama ustanavljala povsod, pa ga ne!

Poliček (mu začudeno pogleda v oči, pomišljalno.) Kaj mi poveš! Tone, ti si res bolan! (Mu trese roko. — S ceste se čuje bližajoče se sokolsko trobentanje.) Jej, jej, jej, ti entriga ti, že gredo! Z Bogom, dober tek! (Odhiti skozi splošni vhod in v naglici ne zapre duri.)

TRETJI PRIZOR.

Koruza, Milka.

(Milka je, začuvši trobentanje, oprezno pogledala skozi duri na desni v sobo, a prepričavši se, da ni Nanče, pridrvi skozi sobo, ne zaprši desnih duri, naravnost k oknu spredaj na levi, ga odpre in se ven nasloni. Nosi nekoliko prekratko krilo, na glavi ruto, v rokah napoldodelano nogavico, klopčič se pa kotá za njo.)

Koruza (ječi sključen in skrčen na stolu.) Jéjata, óhaha, jejata . . . vleče, vleče, vleče! Zapri, Milka, zapri! (Obupano.) Saj me ne

sliši, spak nemarni! (Sname copato z noge in jo vrže v Milko.) Ali boš ubogala ali ne!

Milka (urno zapre okno, se obrne in marljivo pletoč nedolžno vpraša.) Kaj ste rekli, ata?

Koruza (hud.) Zapri, pravim, ti rabelj neusmiljeni! Ali me hočeš kar neutegoma spraviti v grob?

Milka (gre zapirat duri v ozadju.) Jeja, saj res, kdo je pa odprte pustil te nemarne duri?

Koruza (strogo, kažoč na desno.) Kdo je pa te pustil odprte, kaj? Ti nesrečni otrok!

Milka (se hoče, zapirajoč jih, zmuzniti na desno.)

Koruza. Stoj! Kam greš? (Očitajoč.) Ali imaš tako rada svojega očeta? . . . Semkaj pojdi!

Milka (se obotavlja.) Nanča je ukazala, da moram v oni sobi ostati.

Koruza. Zdaj sem pa jaz ukazal. Kadar ni Nanče tukaj, sem jaz Nanča, razumeš?! . . . Copato prinesi!

Milka (pobere copato in jo natika, poklekivši, očetu na nogo.)

Koruza (turobno.) Predober sem s teboj, predober, otrok neubogljivi! Nanča ima prav!

Ti ne zaslužiš moje dobrote. Ali . . jaz znam biti tudi strožji! (Jo prime za uho.) Ali boš ubogala?

Milka (ihteč.) Ne, ne, ne, ata, ne, saj bom ubogala!

Koruza (jo izpusti.) Zapomni si svojo obljubo!, . . Óhaha, kako žalost mi prizadevaš! . . . Postavi steklenico v kredenco!

Milka (to stori.)

Koruza. Tjà sedi!

Milka (sede na zofo, vzame pletenje v roke, ihti, si briše solze v nogavico in se v njo slednjič tudi usekne.)

Koruza. Le jokaj se, bridko se jokaj sama nad seboj, ki tako kruto žališ svojega dobrega, bolnega očeta, (ginjeno) ki stoji z eno nogo že v večnosti . . . Ali te niso nič učile nune, kaj pravi četrta božja zapoved, kaj?

Milka (plete in šteje pentlje na pol glasno.) Sedem, osem, devet . . .

Koruza. Spoštuj očeta in mater, pravi Ali mar ti spoštuješ očeta, ko odpiraš duri in okna, da se moram prehladiti!

Milka. Ata, saj se vendar ne morete prehladiti ob tej vročini.

Koruza. Le bodi svojeglavno, dekle! (Vzdihne.) Še rada boš, sirota, zapirala okna in duri, pa jih ne boš imela komu. Óhaha, óhaha . . . Le Nančo vprašaj, pa ti pove . . . nocoj se ji je že sanjalo, da je bil moj pogreb.

Milka (hiti k očetu, se ga oklene in ga boža.) Ne, ne, ata, tako ne smete govoriti! Tako mi je hudo, če ste žalostni. — Tista nemarna Nanča Vas je vsega zbegala s svojimi vražami, mene pa vedno črni pri Vas. (Prisrčno.) Ampak, ata, nihče na celem svetu vas nima tako rad, kakor jaz, če me prav — uhate.

Koruza (gorkeje.) Ti grdoba ti mala! Prilizovati se znaš boljše, kakor ubogati . . . Ali kaj veš, kolikokrat sem ti ukazal, te prosil: Zapiraj duri in okna, prepih mi škoduje! . . . Ti pa ne, nalašč ne!

Milka. Ata, nalašč ne, le iz pozabljivosti! . . . Ampak odslej, ata, se kaj takega ne bo več pripetilo, to Vam prisegam. Boste videli!

Koruza. Bomo videli, koliko velja tvoja prisega. (Po cesti se naglo bliža sokolsko troben-tanje.)

Milka (pozorna.) Ata, ali slišite, Sokoli gredo! (Čujejo se nazdar in živio klici.)

Milka (steče k oknu in ga hoče odpreti.)

Koruza (zakriči.) Milka!

Milka (se hitro obrne.)

Koruza. Toliko velja tvoja obljuba! --

Milka. O, saj nisem hotela odpreti! (Gleda skozi zaprto okno.) Bog vé, odkod so ti Sokoli? Koliko jih je in zastave imajo . . .

Koruza (hud.) Sokoli so ti več kakor oče! Sokoli, Sokoli in vedno Sokoli! — Ali res še v lastnem domu ne bom imel miru pred temi ljudmi?

ČETRTI PRIZOR.

Prejšnja, dr. Janko Kremen.

Janko (sokolski opravljen, plašč na roki, čepico na glavi, odpre na stežaj duri, postoji med njimi in pozdravi krepko.) Na zdar!

Koruza in Milka (oba za hip ostrmita.)

Janko (še vedno pri odprtih durih.) Gospoda Antona Koruza iščem.

Koruza (se krči na stolu. Jokavo.) Zaprite duri!

Milka (hkratu, nevoljno.) Duri zaprite no vendar!

Janko (osupel pogleda okoli sebe po tleh in zapre.) Ali bo kužek ušel?

Koruzain Milka (hkratu.) Vleče!

Janko (prihaja v ospredje. Vljudno.) Oprostite! . . . Gospoda Koruzo iščem, . . . (ga spozna, radostno,) pa saj ste tu, dični moj stric! (Mu trese roko.) Sprejmite torej predvsem moj najsrčnejši sokolski pozdrav!

Koruzain (iznenaden.) Jan— Jan— Janko, ali si ti, kaj pa ti tukaj delaš?

Janko. Odposlanec tržaškega Sokola, se vdeležim sokolske slavnosti. Pisal vam nisem nič, da vas bolj iznenadim. (Prisrčno —, veselo.) Ste me veseli, kaj ne? (Mu trese roko.) Baš osem let je tega, kar sem vas zadnjikrat videl, striček, ko sem vas po maturi obiskal. Imenitno sva takrat bandala po Ljubljani, kaj? Ali ste bili tič! Se še spominjate, kako sva ga žehtala pri tisti brhki Ločanki Kako ji je že bilo ime, . . . aha, Francka, — pa iz Puštala je bila. Divna mladenka, kaj!? Pobožna . . . (poboža Koruzo po lici) in takó prijetna (prime Koruzo za nadleht) in veleodličnega pokolenja (trese Koruzo za koleno.)

K o r u z a (pokašljeuje in daje znamenja Janku, naj molči zaradi Milke.)

J a n k o (slednjič razumè znamenja, postrani pogleda Milko, ki stoji za zofo na videz globoko vtopljena v svojo nogavico, zase.) Kuharica! (Izpremeni glas. Živahno.) Torej, kakor rečeno, stric, oče in mati vas prav lepo pozdravljata, mene pa iskreno veseli, da morem zopet dva dni preživeti pod vašo gostoljubno streho . . . saj vem, da me ne vržete vunkaj, kaj ne!

K o r u z a (v zadregi.) O — kako pa — sevé, slabo boš postrežen pri nas . . . jaz ne vem — ti ne veš . . . Nančo moram še prašati, kuharico — — (hoče vstati.)

J a n k o (mu brani.) Nič se ne trudite, stric, to koj sam opravi. (Zaupljivo.) S kuharicami se znam regimentno meniti; kot zdravnik imam imenitno žensko prakso. (Vrže svoj plašč Milki v glavo.) Hopla, dična kuharica, kakor vam je že ime, za dve noči mi boste pripravili posteljo, pravijo stric, zato vam pa v svojem testamentu volim dva poljuba!

Milka (otročje jezna.) No ata!

K o r u z a (hkratu.) Ti, to ni kuharica, to je Milka!

Janko (začudeno.) Kaj, Milka!? Naša mi-
cecana, pridna Milka je tako zrasla?!

Milka (potuhne pogled, plete in šteje petlje.)
Pet, šest, sedem . . .

Koruza. No, Milka, kako se vedeš! Po-
zdravi lepo bratranca, daj mu roko!

Milka (odloži pletenje in se mu pol zvedava
— pol v zadregi, približa.)

Janko (jo prime za obe roki.) Torej pri-
srčno pozdravljena, Milka! (Ji zre v obraz.)
Glej jo, punco! Pošast! Veš kaj, moj testa-
ment nič ne velja glede tistih dveh poljubov,
tebi jih rajši dam »med živimi«. (Jo hitro po-
ljubi.) In moj oče te tudi prav prisrčno po-
zdravljajo, (jo poljubi,) in moja mati

Milka (se osupla in užaljena mu umakne.)
No . . . ata! (Si obriše usta v rokav.)

Janko (komično resen.) Ti Milka, mati
bodo zelo užaljeni, da ne maraš njih poljuba.

Koruza. Veš, Janko, dekle ni vajeno, ne
zna nič manír!

Janko. Jezi me, da je nisem spoznal,
Milke . . . Pa saj se ji skoraj nič obrazka ne
vidi iz rute! — Zakaj si pa tako zavezana?
Ali te zobje bolé?

Milka (ki zopet pleče.) Ne, ampak Nanča....

Koruza (hkratu.) Veš, da se ne prehladi v glavo!

Janko (zmaje z glavo.) Ta bojazen se mi zdi pretirana... In vi, stric, ste tudi ves tako zaviti, kakor štruca, ki jo neso k peku. Pa ne, da ste kaj bolni? (Resno.) Kaj Vam pa je? (Ga tipa za žilo.)

Koruza. Jaz ne vem... ampak... ti ne veš... ves sem za nič, od glave do copat.

Janko. Hm — hm.

Koruza (plašen.) Slabo kaže, kaj ne?

Janko. Žila redno utriplje... Kako vam pa jed diši?

Koruza (klavrno.) Jaz ne vem — Milka, kako mi jed diši?

Milka (ki je obesila Jankov plašč in čepico na stojalo, pristopi bliže, s skrbnim glasom.) O, pojedó ata veliko...

Koruza (ponavlja njene besede Janku.) Pravi, da veliko pojem.

Milka. Po jedi jih pa želodec tišči.

Koruza. Pravi, da me po jedi želodec tišči.

J a n k o. Hm — hm — . . . Pokažite jezik!

K o r u z a. Če bom le mogel . . . Milka, stran poglej! (Pomoli jezik.)

J a n k o. Hm — hm . . . zdaj pa še prav globoko vzdihnite!

K o r u z a (vzdihne.)

M i l k a (tudi.)

J a n k o. Želodec je zdrav, striček, in pljuča tudi in vrat. Mislim, da lahko brez skrbi vržete z vratu tale ovoj, (mu odmotava ruto, pri čemur se pa pokaže, da ima K o r u z a na prsih navezано kito čebule.) Jejejejej! Kakšne koralde pa imate tukaj? Kaj pa pomeni čebula na prsih, da jo nosite?

M i l k a (hitro.) Nanča jim jo je navezala, Nanča, zoper uroke!

K o r u z a (trga v zadregi čebulo raz sebe.)

J a n k o (osupel.) Kaj, ali res? . . . Zoper uroke? (Poči v smeh.)

K o r u z a (nevoljno.) Saj vem, da zdravniki zametujete domača sredstva, ker ste vsi zvezani z lekarnarji. Tak si, kakor drugi! (Nezaupljivo.) Nemara sploh ne verjameš, da sem bolan, in misliš, da sem le siten?!

Janko (zelo resno.) Žalibog, stric, da tega ne morem misliti, ker ste res bolni, prav resno bolni!

Koruza (plašen sede v naslonjač.) Vidiš, vidiš . . .

Milka (stopi k očetu, skrbno.) Ali je nevarno?

Koruza (udano.) Kakor je božja volja! . . . Ali . . . ali (jecljaje) naj pošljemo po gospoda?

Janko. Zdajle koj še ni treba . . . Mislim celo, da bi vas mogel docela ozdraviti, če bi s polnim zaupanjem ubogali moje nasvete.

Koruza (hripavo.) Ali bo treba operacije?

Janko (malo pomisli.) Ne!

Koruza in Milka (pogledata drug drugega in se oddahneta.) Hvala Bogu!

Koruza. Pa kakšno bolezen vendar imam?

Janko (ne more resnice povedati, pa razlaga.) Kri Vam zastaja, stric, veste, razumete, noge nič ne hodijo, kaj ne, — roke nič ne delajo, kaj ne, — pljuča nimajo nikdar prilike, da bi se raztegnila, — možgani nič ne mislijo, kaj ne, kri pa — zastaje!

K o r u z a (Milki.) Vidiš, vidiš! — Pa kako se pravi ti bolezní?

J a n k o. Še čista voda prične gniti, kaj ne, če stoji. Ni torej čuda, da Vas vsi udje telesa bole!

K o r u z a (nezaupljivo.) Pa kako je imé ti bolezní?

J a n k o (živahno.) Imé! — imé! Imé vas ne bo ozdravilo! Če že hočete imé — recimo (si izmisli), »bela jetra« imate, bela jetra!

K o r u z a. Vidiš, vidiš . . . bela jetra! . . . (udano) kaj bo pa zdaj!

J a n k o (živahno.) Iznebiti se je morate, svoje bolezní

K o r u z a (vmes.) Belih jeter

J a n k o. S primernim gibanjem si morate okrepiti telo, kri spraviti v živahnejši tok. — Ustanite, stric! Stopite naprej in vzravajte se, (mu kaže) tako! Sedaj pa — (telovadi z rokama,) priročiti — odročiti, priročiti — odročiti, — le krepkejše!

K o r u z a (se vede po Jankovih poveljih, toda bojazljivo.) Veš, za jetra se bojim.

J a n k o. Vaša jetra prav to jim bo koristilo. (Ponavlja vajo.) Le krepko, ena dve, ena dve, ena dve — dosti!

K o r u z a (upehan.) Ali res misliš, da mi bo pomagalo?

J a n k o. Pa glasneje morate govoriti, da se Vam pljuča malo razširijo!

K o r u z a (glasneje.) Ali misliš, da mi bo pomagalo?

J a n k o. Kaj pravite, nisem slišal, striček!

K o r u z a (vpije.) Če mi bo pomagalo!

J a n k o. Striček, trdno upam, da se vam zdravje znatno izboljša še tekom teh dveh dni, ko bom tu . . . oziroma, sedaj res ne vem, ali vas ne bo preveč nadlegovala moja navzočnost . . .

K o r u z a (leze počasi zopet v dve gubé in glas mu postaja klavrnejši.) O seveda . . . nika-kor . . . saj veš . . . jaz ne vem . . . ti ne veš . . . z Nančo moram govoriti . . .

J a n k o (poveljuje.) Ali, striček, pazite na zdravje! — Zravnajte se! Glavo po konci, tako! — Ena, dve, (priročenje, odročenje,) ena dve, ena dve, dosti! — Kaj ste rekli, striček, — le glasno!

K o r u z a (odločno.) Nanči ukažem, da ti pripravi sobo . . . (odhajajoč se obrne.) Pa ma-lice si gotovo tudi že potreben; koj jo na-

ročim. (Dospevši do splošnega izhoda, se še enkrat obrne.) Ali bo to res kaj pomagalo mojim belim jetrom?

Janko (idoč za stricem proti ozadju.) Bo striček, . . . uspehi se že vidiijo! Pa večkrat se morate prav iz dna srca zasmejati, da se vam drob prerahlja. Tako vidite: Hahahaha!

Koruz a. Hahahaha!

Janko. Močnej e! (Pokaže.) Hahahaha!

Koruz a (odhajajoč, močno.) Hahahaha!

PETI PRIZOR.

Janko — Milka.

Milko (posili smeh.) Hahahaha!

Janko (se hipno obrne, nagajivo.) Ali imaš ti tudi bela jetra?

Milka (otroški zategnjeno.) Ne — ampak . . . kako si ti poreden!

Janko. Jaz? Zakaj?

Milka (miga z glavo.) Tako mlad in že tako navihan! Kaj še le bo! . . . Medicinci ste grdi ljudje!

Janko. Kar se tiče navihanosti, mislim, da ti kompliment lahko vrnem! — Sicer pa

nas medicine ne zaničuj preveč, — včasih smo le dobri. Tako bi ti na primer sedaj prav resno svetoval, da si z glave snameš tisto ruto, ki ti v tej vročini nikakor ne more hasniti. (Se ji galantno približuje.) Ako dovoliš, ti jo jaz odvežem.

Milka (umikajoč se mu okoli mize.) Hvala, to lahko sama opravim. (Si odveže ruto in jo vrže v Janka, ki se je, loveč jo okoli mize, slednjič stegnil čez mizo, da jo vjame.)

Janko (občudujoč.) A-a-a— glej jo, našo Milko! Veš kaj, — saj si precej čedna punca!

Milka. Res? Ali se ne motiš znabiti?

Janko. Ampak poredna si pa tudi! Čakaj, punčka, če te ujamem! (Loví jo.)

Milka (se mu umika okoli miz.) Kako si ti otročji! Tako star, pa bi se še vedno rad igral s punčko!

Janko. Kaj se me pa tako bojiš, saj te ne bom pojedel!

Milka. Pojedel ne, ampak —, jaz te poznam — (žuga mu,) ti bi me rad zopet poljubil . . . iz oči ti berem . . . Pa me ne smeš — ne maram (se strese) brrr . . .

Janko. Prosim . . . dovoli!

Milka (naivno.) Kako si ti neumen! Kaj pa imaš od poljubov!

Janko (poparjen — opusti lov.) Oprosti, jaz ne vem, kaj naj rečem, — ti si res čudna. — Poljub ni taka reč, — saj si vendar moja sestričina, ne? — v bližnjem sorodstvu . . .

Milka (sede na zofo, vzame pletenje v roke.) Ata so ti še bližji sorodnik, pa ateja poljubuj, — če tako rad poljubuješ! Jaz pa ne maram, da bi se me kdo dotikal z ustmi. Res! Poljubov se tako bojim kakor pajkov. Brrr!

Janko (malo užaljen.) Če ti niso zoprni zgolj moji poljubi! (Sede na stol poleg zofe.)

Milka. Ljubi bratranec, govoriva rajši o čem drugem!

(Kratek odmor.)

Janko. Hm!

Milka (pletoč.) 6, 7, 8, 9 . . . (vzdihne.) Dež bo, dež!

Janko. Vreme bolj slabo kaže, res. —

Milka. Ob vsaki sokolski slavnosti dežuje.

Janko. Da, pravijo tako! (Prisede k njej na zofo . . . Odmor.) Kaj pa delaš lepega?

Milka (ne gane pogleda od pletenja.) Hm.

Janko (razgrne nogovico, ki jo Milka plete, in meri s pogledom njeno šir čez meča.) Ali bodo zate?

Milka (naravno.) Da!

Janko. O, potem ti pa iskreno čestitam!

Milka. Zakaj? (Ga pogleda in sedaj šele razume, kam merijo njegove besede. Ogorčena mu iztrga nogovico iz rok in se obrne od njega.) Ti, ti, ti . . . To se ne spodobi! Kako se upaš! Takih šal ne maram!

Janko. Ali Milka! Saj to ni bila nikaka šala, ampak gola istina. (Seže po nogovici.) Prevdari sama . . . tak obseg!

Milka (vzklikne.) Pusti! Huda sem! Nikar ne pozabi, da tukaj nisi pri tisti — Francki iz Puštala! (Ogorčena.) Kako so grdi, ti moški!

Janko. Ali Milka, bodi vendar pametna!

Milka (ogorčena, hitro.) Nočem! — Kaj takega! Sram te bodi!

Janko. Ali res ne razumeš galantnega komplimenta? Glej v Trstu . . .

Milka (huda.) Nič ne razumem . . . Kaj pa misliš o meni! . . . Zaradi takih komplimentov te ni bilo treba iz Trsta!

Janko (markira užaljenost.) Me ni bilo treba iz Trsta? Hvala! . . . Torej moralično vunkaj vržen! Tudi prav! (Čaka, ali dobi kaj odgovora, pa ga ne dobi. Vstane. Hlini ganjenost.) Ah! — Hudo mi je vendarle. Preveč se mi je pač srce veselilo na bivanje v Ljubljani v krogu najbližjih sorodnikov, strica in male Milke, — oprostite, — vas, gospodična, ki sem si jo pač drugačno predočeval, nego sem jo našel. — Ah! Sedaj je vse pri kraju. V nič so razpršili snì se zlati — in to srce, to moje srce je obogatelo za bridko izkušnjo, izgubilo pa sladek up! — Toda, vsiljiv nisem! Ne bom več nadlegoval s svojo navzočnostjo bitja, ki ga visoko čislam, čeprav ga je razžalila moja nerodnost. Kajti neroden sem morebiti, zloben pa gotovo ne. — Ne preostaja mi nič, nego da se poslovim . . . (Stori navidezno par korakov, kakor da odhaja, ostane pa na mestu, opazujoč Milko.)

Milka (se ozre sočutnega obraza nazaj čez ramo, a ko vidi Janka stati še vedno na istem mestu njo motrečega, hipno zasučé zopet glavo.)

J a n k o (hitro, šegavo.) Kukuc !

M i l k a (vstane, toda kaže mu skraja še vedno hrbet. Napol nevoljna, na pol v smehu.) No, no, no . . . veš kaj . . . Kako si ti poreden ! Jezna sem ! Nič te ne maram. Poboljšati se moraš !

J a n k o (prisrčno.) Milka, častita moja Milka, kesam se iz dna svojega srca, obljudljam se poboljšati in prosim te odveze. Odpusti zgrevanemu grešniku in ne kuhaj več jeze ! Saj ne bova večno živela, (prime jo za roko, ki mu jo pusti, ne da bi ga pogledala) in Bog ve, kako bo z nama čez petdeset let. (Ji izkuša pogledati v obraz.) Ali še držiš šobo ?

M i l k a (se hipno obrne, strogo.) Ti, pa moraš priden biti, veš ! Priden, . . . in spodobno se moraš vesti, potem te bom imela rada, če ne boš priden, te pa zatožim ateju !

J a n k o (držeč jo za obe roki.) Priden, priden, Milka, . . . to ti prisegam pri . . . pri . . . tem le tvojem lastnem, meni nad vse milem obrazku, ki ti sedaj tako neizrečeno lepo žari, kakor nebo v solnčnem zatonu po nevihti. Priden bom, kakor šolarček, kadar ga učitelj gleda ! Ali me boš res potem kaj rada imela ?

Milka. Seveda, saj sva si vendar v bližnjem sorodstvu, ne? Saj si moj bratranec!

Janko. Da nisem tvoj bratranec, me ne bi mogla rada imeti, Milka?

Milka. Potem te vendar ne bi poznala! Kako naj imam rada neznane ljudi?

Janko. Glej, Milka, jaz bi te pa rad imel, tudi da nisi moja sestričina!

Milka. Tega vendar ne moreš vedeti!

Janko. O, dobro vem, ker ne ljubim na tebi okolnosti, da si hčerka brata moje matere, jaz pa sin sestre tvojega očeta, ampak, ker mi je otela srce tale božja stvarica sama na sebi, tvoja otroška dušica, tvoji nedolžni očesci, tvoj sladki obrazek.

Milka. Ali Janko, človeka se ne sme v obraz hvaliti, sicer postane uročen!

Janko (ogrujevito.) Ti si mene uročila, čarovnica mala! Milka, zakaj me mučiš? To je greh!

Milka (se mu umika.) Kaj pa hočeš vendar?

Janko. Milka, čakaj, na uho ti povem...

Milka. Nič na uho, saj nisva v izpovednici!

Janko (nenadoma.) Glej, glej, pajk, pajk!
Baš na glavo se ti spušča!

Milka (zakriči in se otresa.)

Janko. Ga imaš že v laseh! Čakaj, da ti ga snamem, mirna bodi, že ti leze čez čelo, čez nos . . . (loveč izmišljenega pajka jo poljubi hitro na usta.)

Milka (se mu jezna iztrga.) Nemarnež!
Rajši imam pajka nego tebe! Zdaj te pa res zatožim ateju! (Gre proti splošnemu izhodu.)

Janko (ji zastavi pot.) Ali Milka

Milka (si jezna briše solzé.) Ti grdi človek, nemarni človek in tvoji nemarni poljubi!
Nič več te ne pogledam! (Odide na vrt.)

Janko (osupel.) Dež! (Čuje se Koruzov glas.)
Stric grè! Moram jo potolažiti! **Milka!** (Od-
hiti za njo na vrt.)

ŠESTI PRIZOR.

Koruza (pride skozi splošni vhod. Spalno suknjo je odložil in je redno oblečen. Govori skozi duri vun.) Nanča, pa hitro pripravi, prosim!

Nanča (zunaj, jezikavo.) Kako pa, kar raz-
trgala se bom!

Koruz a (zapre duri, potem pa s pestmi žugaje se huduje, toda s pritajenim glasom.) Ti saprmenska konoplja! Kdo je gospod v hiši? Spat, je rekla, naj grem! (Jezno.) Ti sapr . . . (zopet s pritajenim glasom.) Če bi se le jeziti smel, pa se ne smem . . . Jetra! (Se prime za trebuh.) Hohohoho . . . močnejše! Hohohoho! . . . (Vadi z rokama.) Ena dve . . . ena dve . . . , ena dve . . . pa mi res dobro stori! Ta Nanča me malo preveč komandira, ampak iz dobrega namena. Rada me ima in skrbi za me, in tako zvesta je, tako zvesta! Je pa treba potrpeti. — (Se ozre po sobi.) Kje sta pa ona dva? Aha, na vrt sta šla! (Gleda za njima.) Mance se gresta! Milka naprej, Janko jo pa lovi . . . Hohohoho! (Kliče na vrt.) Zapik! (Odhiti na vrt.)

SEDMI PRIZOR.

(Po kratkem odmoru se čuje rahlo trkanje na duri splošnega vhoda. Duri se oprezno za ped široko odpro in v odprtini se prikažeta glavi Miroslava Ričeta in Silvestra Žlindra, druga nad drugo. Oba imata moderni kapici, ki ju vstopivši spravita v žep.)

Ričet (bled, nizkega čela, črne, kratko ostrižene brade, elegantno oblečen, z rokavicami, govori afektirano. Še med durmi.) **Pardon, ali ni nikogar doma?**

Žlindra (bolj zanemarjen in zabit, okroglih rudečih lic, posnema kretnje in besede prejšnjega.) **Ali ni nikogar doma?**

Ričet (vstopi oprezno po prstih in se ozira.) **Klanjam se . . .**

Žlindra (posnema korake in kretnje.) **Kolajnam se . . .**

Ričet (pride oprezno po prstih v ospredje.) **Nikogar ni doma. Vidiš, kaj sem ti rekel? V tako hišo se splaziva, sem rekel, kjer ni razobešena zastava! V taki hiši gotovo ni doma ljudi, ali so pa bolni ali pa tako zaspani, da ni nevarnosti za take obrtnike, (tatinska gesta) kakršna sva midva!**

Žlindra. O botrček, vi ste mojster!

Ričet. Le tiho! (Stopa oprezno proti durim na desni.)

Žlindra (stopa izbuljenih oči in odprtih ust za njim, se zadene ob naslonjač in pade črezenj.)

Ričet (ga ljuto pogleda in mu da znamenje, naj molči.) **Osel! (Zadnji dve črki zelo vestno iz-**

govori.) Ali hočeš, da naju po vsej sili zapro, še predno sva kaj vzela? (Nervozno se prime za glavo.) Tepec nerodni!

Žlindra (pomirjujoč.) No no no no... le koj ne zamerite, botrček! Potrpíte malo z menoj, se bom že počasi navadil! Vi ste že sedeli v mariborski jetnišnici, lahko več znate kakor jaz, ki se šele učim. (Glasneje.) Potrpljenje, botrček, potrpljenje!

Ričet (zašepeta razjarjen.) Ne vpij tako!

Žlindra (ponavlja šepetaje.) Potrpljenje, pravim botrček, potrpljenje!

Ričet (ga motri.) Le poglej, kakšen si! Zopet brez kravate! Prihodnjič boš šel kar nag na delo, kaj ne? In čevljevi si tudi nisi obrisal ob peharju! O . . . o . . . o!

Žlindra (si briše čevlje ob hlačnice.)

Ričet. Resnično ti povem, če naju policija zaloti, me bo bolelo samo to, da me zasači v tvoji tovarišiji! Ob ves ugled bom!

Žlindra (boža Ričeta po rami.) Botrček, saj ni tako hudo, kakor se vam zdi!

Ričet (odločno.) Na delo! (Ukazuje, prisluškujoč hkratu pri durih, li kdo ne prihaja.) Kredenca! Namizno orodje, kar je srebrnega!

(Izvadi iz žepa knjižico, ki vanjo zabeležuje napovedbe Žlindrove.)

Žlindra (odpre predal.) Žlice . . . velike (šteje) 1. 2. 3. 4. 5. 6. Vilic . . . ravno toliko. — Nožev tudi. Malih žlic . . . 1. 2. 3. 4. 5. 6. (Baše orodje v malho, prišito znotraj na hrbtu suknje.)

Ričet (ga ustavi.) Počasi! Ali si pogledal punco?

Žlindra. Punca? Kje? (Se začuden ozre po sobi.)

Ričet. Osel! — Če je orodje srebrno, mora biti na vsakem kosu vtisnjen ščip. To se pravi, da je puncirano. Pokaži! (Stopi h kredenci.) Sam kína! Nič za nas! Nazaj zloži!

Žlindra. Glejte no, botrček, kaj ne, kako je to pametno urejeno, da se vsaj pošten tat ne ogoljufa.

Ričet (ukazuje.) Po ostalih predalih poglej, če je kaj srebrnine. (Posluša pri durih spredaj na desni.)

Žlindra (brska po predalih.) Prti, zobotrebeci, botrček, . . . vse brez punce! Niso srebrni! (Najde steklenico, poduha, pije.)

Ričet (se ozre in to vidi. Strogo.) Kaj je to? Menda vendar ne alkohol!

Žlindra. O ne ne, botrček, brinovec je, brinovec!

Ričet. Ali si pozabil, da sem ti prepo-vedal uživanje opojnih pijač, osobito pri delu? Ali si nisi zapomnil, da je alkohol najhujši sovražnik človeštva. Vsakega, ki se mu vda, spelje na kriva pota! Ali mi nisi dal častne besede, da pustiš žganje in postaneš antialkoholist?

Žlindra. Res je, botrček, kako pa! Častna beseda! (Proseče.) En sam požirek, no no no, prav majhen požirček, potem pa koj postanem anti-anti-antikrist! (Hitro pije.)

Ričet (mu strga steklenico od ust in jo postavi nazaj v kredenco.) Ti nisi nikak značaj! Dovolj! (Zaničljivo.) Pijanec! (Ukazujoče.) Tu ni nič! Idi ono sobo preiskat! (Pokaže na desno spredaj, sam stopi poslušat k splošnemu vходу.)

Žlindra (zmakne hitro iz kredence steklenico, jo vtakne za suknjo in gre k durim spredaj na desni. Potrka, posluša, oprezno odpre.) Ali ni nikogar doma? Kolajnam se! (Odide.)

OSMI PRIZOR.

Ričet (je opazujoč Žlindro šel v ozadje na levo. Zdajci zapazi na stojalu sokolsko čepico in plašč. Se zgane.) Sokol v hiši?! Nemogoče! Saj nimajo niti zastave razobešene! Kako pride Sokol v tako hišo! Neumevno! Kaj to pomeni? Sokolov ne ljubim! (Je pretipal med tem plašč; potem suče v rokah čepico, ogledujoč jo, dene jo na glavo in stopi pred zrcalo.) Poda se mi pa! (Ogrne se s plaščem, ki si ga zapne pod vratom, in se suče pred zrcalom, poizkušajoč hkratu pozdravljati.) Hm . . . tale kostum bi mi utegnil v današnjem dnevu hasniti! V sokolskem plašču ne bo nihče slutil tatu! Seboj ga vzamem. (Si viha brke pred zrcalom.)

DEVETI PRIZOR.

Ričet. Skozi splošni vhod prenese **Nanča** na plošči malico: gnjat, kruh in vino in jo postavi na mizo. — (Slabe volje je.)

Nanča (zamrmra.) Sitnost sitna! (Glasno.) Tukajle je malica!

Ričet (se prestrašen ozre.) Tisoč vragov! Zdaj pa le previdno! (Se uljudno oprošča.) Par-

don, velecejenjena dama, oprostite tisočkrat, neljubo nespোরazumljenje, čudno naključje Mislil sem hotel sem le (Zase.) Kako opozorim Žlindro na nevarnost? (Stopivši k desnim durim, dvakrat močno zakašlja.)

N a n č a. Torej vi ste tisti nečak iz Trsta?

R i č e t (pozoren.) Nečak iz Trsta? Dà Jaz sem tisti nečak iz Trsta! Ne bom več dolgo motil, ampak se skorej vdano priporočim. (Za se.) Tepec, ali še ni gotov! (Dvakrat močno zakašlja.)

N a n č a. Kaj vam pa je?

R i č e t. O nič, malo sem se prehladil. Veste, razumete, jaz sem nečak iz Trsta, in v Trstu je vroče kakor v peklu!

N a n č a (zase.) Čeden in prijazen gospod! Ali vsedite se vendar, gospod, in postrezite si!

R i č e t (zase.) Samega ne morem pustiti! (Sede za levi konec mize in prične jesti,) Ako ni drugače . . . sem tako prost . . . pa vzamem en košček. Milostiva gospa . . .

N a n č a (ki ji ugaja spoštljivo vedenje Ričetovo, sramežljivo.) Saj nisem gospa, sem kar . . . gospodična.

Ričet. Oprostite, milostiva, pomota, . . . mislil sem le, . . . ker . . . — (lovi izgovor in kaže z rokama.)

Nanča. Predebela se vam zdim, kaj ne?

Ričet. To nič ne stori, milostiva, nasproti, to je zelo laskavo pri sedanjih visokih cenah mesa! (Za se.) Kako prideva vun! — Prosim, ali ne bi milostiva izvolili sesti poleg mene!

Nanča (sede poleg Ričeta za levo ožjo stran mize. Izkuša fino govoriti.) Bom pa rekla hvala in pardon! — O, vam se pozna, da ste iz velikega mesta, iz Trsta! Naš stari, vaš gospod stric, pa ne zna nič manír. (Zgrabi s prstoma košček gnjati in ga položi Ričetu na krožnik.) Ta košček morate pa res še pojesti . . .

Ričet. Milostiva, ne morem, res ne . . . imam dovolj! Preljubeznivi ste! Dovolite, da vam natočim kozarec vina. (Nalije.) Vaša oseba me je naravnost očarala! Res! Opravila so me pripeljala že v mnoga stanovanja, ali, roko na srcé, tako gostoljubno še nisem bil nikjer sprejet. Zahvaljujem se vam! (Ji nudi čašo.) V to ime . . .

Nanča. Kako ste prijazni z menoj! (Pije.)

Ričet (sladko.) Srečen tisti, komur je mila osoda naklonila varno zavetišče ob takem angeljskem bitju. (S tresočim glasom.) Ali ste že kdaj ljubili? (Zase.) Krokodil stari!

Nanča (povesi sramežljivo oči.)

(A tempo se zasliši močno hrkanje Silvestra Žlindre iz sobe na desni.)

Nanča (se plašna zgane.)

Ričet (plane prestrašen kvišku, pogledujoč zdaj Nančo, zdaj desne duri.)

Nanča (ga prime za roko in sili, da sede.) Nič se ne bojte, saj ni potres! — Le stari tako smrči, vaš stric!

Ričet. Tako, tako, stric . . . (nekoliko pomirjen seda) seveda, stric, . . . kako pa drugače.

Nanča (ga zaljubljeno pogleda.) Kaj ste že pravili poprej?

Ričet. Poprej? (Ji nataka.) Ali vi nič ne pijete, milostiva! . . .

Nanča (jemlje čašo.) Nikar! (Dvigajoč jo k ustim, prične zopet pozorno gledati proti durim na desni in kazati nanje s prstom.) Drugače smrči, kakor po navadi. Danes je bil sploh tako čuden . . . (Postavi čašo na mizo.) Pa ne da bi

mi umrl brez testamenta . . . (Vstaja.) Grem le gledat . . .

Ričet (ji brani.) Ne, ne, ne, kakor me vi poprej niste pustili, tako vas sedaj jaz ne puščam odtodi. Naj spi stric! (Zažuga proti durim.) Pijani lopov! (Prijemši jo za roko, poljubi — svojo.) Kako krasen prstan imate! Kdo je tako blažen, da mu je ta zlati obroč porok verne ljubezni?

Nanča (sramežljivo.) O, saj ni tisto, kakor mislite. Ta prstan mi je dal še rajnki brat za god, gospod Franc, ki so bili za fajmoštra v Horjulu, 26. julija je moj god »Ani«, so rekli, »ti si moja sestra, tale prstan ti dam za god«, so rekli, »jaz sem ga našel« . . .

Ričet (ji je snel prstan, da si ga natančneje ogleda.) Torej dragocen spomin, (ji ga natakne zopet na prst) . . . oziroma bolj spomin, kakor dragocen . . . Glejte, jaz sem pa mislil, da je od vašega ljubega.

Nanča (si briše usta in brado, ker se je malo polila.) O ni treba nič misliti, . . . z moškim nimam opraviti z nobenim Ne rečem, da bi se ne mogla omežiti, saj tudi nisem brez groša . . .

Ričet. Čujte — čujte!

Nanča. ampak nočem ga, če ni pravi . . . in če pravega ne bo, (sramežljivo) pa rajše ostanem devica!

Ričet. Tako kakor jaz! Če ne bo prave, . . . rajše ostanem devica . . . oziroma samec.

Nanča (zaljubljena.) O, vi, . . . vem, da jih imate na izbero po deset na vsak prst, kakor so dandanes ženske silne . . .

Ričet. Kaj, ko mi srce ne more prosto izbirati! — Moja nevesta mora imeti groše . . . hočem reči . . . kavcijo!

Nanča. Kavcijo?

Ričet. Seveda, ko nosim (kaže na sokolsko čepico in plašč) uniformo. Saj razumete . . .

Nanča. Seveda, seveda (Vzdihne.) Gotovo visoko kavcijo?! (Poizvedujoče, hladno.) Kaj pa, ko bi našo Milko vzeli?

Ričet. Katero Milko?

Nanča. No, vašo sestrično!

Ričet. Tako, tako, sestrično? (Odločno.) Za ves svet ne! (Držeč Nančo za roko.) Da, če bi bila taka kakor vi!

Nanča (povesi oči.) Preotročja je res za vas!

Ričet (prepričano.) Ona je preotročja! Da, če bi bila taka kakor vi!

Nanča Saj še govoriti ne zna . . .

Ričet. Ona ne zna nič govoriti! Da, če bi bila taka kakor vi!

Nanča. Pa vi ne veste, kako je trmasta ta gos!

Ričet. Ta gos je jako trmasta.

Nanča. In tako neumne oči ima . . .

Ričet. Oči ima zelo neumne! Da, če bi imela take, kakor vi!

Nanča. In sploh . . .

Ričet. In vse . . .

Nanča (vzdihne.) Če bi bil človek mlajši . . . (tišje) 500 imam v hranilnici.

Ričet (približujoč se ji.) Kronič?

Nanča. Goldinarjev!

Ričet (ji položi roko okoli vratu in si privije njeno glavo na prsi. Afektirano nežno.) Mici!

Nanča (ihteč.) Ani mi je ime.

Ričet. Ani . . . Kako lepo ime! (Jo boža po licu, gledajoč preko nje v daljavo.) Ani, nebesa

se mi odpirajo, jaz bom srečen, današnji dan ne bo izgubljen zame! — Ali si moja, čisto moja?

Nanča (miže prikima.) Ah!

Ričet (s sanjavi glasom.) Kako težko pričakujem trenotka, da postaneva par pred Bogom in pred ljudmi . . . (Odločno.) Nemudoma grem k starosti, da mu javim zaroko in položim kavicjo . . . ako hočeš . . .

Nanča (se zravna pokonci, prikima, se sramežljivo obrne v stran in izvleče iz nedrij knjižico, ki jo da Ričetu.)

Ričet (jo hlastno spravi. Dvournno.) Ti cilj mojega hrepenjenja! (Ognjevito.) Ani — jaz nič ne rečem, nego »na svidenje«!

(Z vrta se začujejo glasovi.)

Nanča (se ga oklepa.) Kam tako hitiš?!

Ričet (prišedši do vrat na desni sune z nogovanje, da bi zbudil in opozoril tovariša. Glasno.) Pozor!

Nanča (osupla.) Kaj praviš?

Ričet. Psa sem poklical, pa ga ni; gotovo je na cesti. (Pri glavnem izhodu, ognjevito) Ani!

N a n č a (zamaknjena pogleda Ričeta in dahne.)
Poljub!

R i č e t (jo kritično pogleda; potem pa odločno odkima z glavo.) Ne, to je greh! (Odide.)

N a n č a (za njim.)

DESETI PRIZOR.

Z vrta prihajajo isti hip K o r u z a, za njim
Janko in Milka.

K o r u z a (prihaja počasi proti ospredju, se krohoče in drži za trebuh.) Hohohoho . . . (močnejše) Hohohoho . . . kar čutim, kako se mi tresejo ta jetra nemarna. — O, jih že uženem, le čakajte . . . (dela vaje,) ena, dve, ena, dve, ena, dve. — Pa mi res dobro dé, to pregičbanje. Nebesa . . . samo to bi še rad doživel, da si lahko spet sam obujem nogavice, brez tuje pomoči! Ti, Janko, ali se ti ne zdi, da sem se že nekoliko shujšal?

Janko (ne sliši, ampak nepremično gleda v Milko, ki se, napol obrnjena od njega, resnega obraza zopet peča s pletenjem.)

K o r u z a. Kaj praviš, Janko? (Ker ne dobi odgovora se ozre in vidi Janka, ki prošeče miga z glavo Milki.)

K o r u z a (osupel.) Janko, za božjo voljo, kaj ti pa je? Ali te božjast vije?

J a n k o (v zadregi.) Da, da, striček, — kaj ste rekli? . . . ne, ne . . . nič ni hudega . . .

K o r u z a (skrbno.) Pazi, pazi! Že na vrtu si bil tako čuden, . . . čmeren in redkobe-seden . . . Ali te kaj boli kje?

J a n k o (se prisiljeno smeje.) To si domišljate, stric.

K o r u z a. Smeh ni pravi! Močnejše . . . tako: Hohohoho!

J a n k o (se prisiljeno krohoče.) Hohohoho!

K o r u z a (zmaje z glavo.) Nekaj ni v redu. (Ga prime za roko, zelo resno.) Pokaži jezik!

J a n k o (ga zavrača.) Ali, striček . . .

K o r u z a (ga izpusti.) Le pazi, da zdaj ti ne dobiš — belih jeter! Ta bolezen je kaj huda!

J a n k o (šmehljaše.) Ne, stric, moja jetra so zdrava. (Govori polglasno proti Milki.) Moja bolezen tiči višje in bolj na levi strani. (Kaže na srce.)

K o r u z a. Hohohoho, v želodcu! . . . Saj je res, ti preklicana reč, stradati te puščamo! (Stopa vabeč k mizi.) Pa saj je naša skrbna

Nanča že pripravila . . . Strela kosmata! Kdo se je pa že gostil tukaj? Da te potagròm! (Kliče.) Nanča, Nanča!

Janko. Pustite, stric, . . . mi ni, da bi zdaj jedel! Nič se ne razburjajte!

Koruza. Saj se ne razburjam! Hohoho! Ali kaj to pomeni? Nanča! Kje pa je Nanča? (Gre proti izhodu.) Nič razburjen! — Pa tačas vsaj vino natoči, Milka! . . . Ali se ji je kaj pripetilo? Nanča! Hohoho! (Odide.)

JEDNAJSTI PRIZOR.

Milka. Janko.

Milka (toči.)

Janko (vljudno, pohlevno.) Hvala lepa, preprijazna si, dovolj, dovolj!

Milka (neha na njegove besede takoj točiti.)

Janko. Prosim, le polno natoči! »Dovolj« je zgolj vljudna fraza. — Pol naliti kozarec ne bi bil dostojen, da ga izpraznim na tvoje zdravje!

Milka (je natočila, potem sede na divan in plete nogavico.)

J a n k o (dvigne čašo.) Ako dovoliš, gospodična sestrična . . . na tvoje zdravje izpijem to čašo!

Milka (šteje petlje.) Dve, tri (tiho naprej šteje.)

J a n k o. Dve, tri? Prav rad, če ti s tem ustrežem! (Izpije.) Milijon, ako hočeš. (Se ji bliža. Resno.) Želel bi le, da mi staviš težjo nalogo, ki bi te ž njo resnično mogel prepričati o svoji vdanosti in ljubezni . . .

Milka (se peča s pletenjem, nezadovoljno zmaje glavo in razdere eno vrsto pletenja.)

J a n k o (sede na stol.) Ne verjameš? Kako naj te uverim? — Saj je res, da sem malo prerazposajene naravi, ali srcé imam vendarle, ki rahlo čuti, in ki ga prav zelo boli, da si mi sedaj tako nenaklonjena . . . Milka! (Proseče.) Priznavam, da sem bil preveč predrzen, (gorko) zakaj si pa tako mična! Nepremagljiva sila me je gnala . . . , naravnost skoprnel sem, . . . pa — pa sem ti ukradel tista dva poljuba . . .

Milka (nejevoljno šteje petlje.) 7. 8. 9. . .

J a n k o (smešno resnobo.) Prosim, ti pretiravaš! Samo dva! Tretji mi je že napol izpodletel! (Opravičujoč se.) Saj nisem vedno

tako divji! Vidiš, če se sedaj domišljam vsega dogodka, in pogledam samega sebe, skoraj ne morem verjeti, da sem jaz isti, ki te je tako kruto žalil s svojo predrznostjo. — Seveda, če potem zopet tebe pogledam, Milka, tvoje oči, tvoja lička in to in ono, . . . zdi se mi moje ravnanje tako umevno in opravičljivo . . . (prisrčno) takega vtisa res še ni napravilo na moje srcé nobeno dekle . . .

Milka (nevoljno šteje.) 15, 16 . . .

Janko (užaljen.) Ne, ni res! To je lažnivo obrekovanje! . . Ne morem ti braniti, da me sovražiš, . . . ali za lažnjiveca me ne smeš imeti! Nobeno drugo deklè, sem rekel, in tako je! Vtisa na moje srcé!

Milka (se je v pletenju zmotila in razdere eno vrsto.)

Janko. Prosim, če si huda, skregaj se z mojim srcem, jaz ne morem brzdati njegovih čutov! . . . (Prisrčno.) Milka! . . . Milka! . . . (Užaljen.) Če sem ti pa res tako zoprn, da mi niti besedice več ne privoščiš, te ne bom več nadlegoval s svojo navzočnostjo! (Vstane.) Vsiljati se ne maram. Ah, hudo mi je vendarle! Preveč sem se pač veselil na Ljubljano, na strica in na malo Milko; opro-

stite, na vas, gospodična! Oh, sedaj je pač vse pri kraju! V nič so razpršili snì se zlati in to srce, to moje srce . . .

Milka. To sem že enkrat slišala! Ha! ha!

Janko (ki je bil opazoval, ali bodo njegove besede napravile zaželjeni vtis nanjo, vsled posmeha jezen.) Kaj, posmehujete se mi, gospodična, posmehujete, ko mi srce bridke »suze runi«?! Dobro... Sedaj pa res grem... Nepreklicno! Dobro! Z Bogom, gospodična! Že dobro! (Išče.) Kje je pa moja čepica, moj plašč? Menda sem ju pustil na vrtu. Dobro, oziroma »z Bogom«! (Odide na vrt.)

Milka (se oprezno ozre, vstane, odloži pletenje, osupla zmaje z glavo.) Pa ne da bi res šel... (Sklene roke in pogleda kvišku.) Ne, kako so moški neumni.... (Stopi proti izhodu na vrt.)

DVANAJSTI PRIZOR.

Milka. Koruza privleče skozi splošni vhod
Nančo.

Koruza (se haduje.) Kaj je?! Lepo te prosim, Nanča, le semkaj poglej! (Pokaže na mizo.) Kaj pomeni to!

N a n č a (kljubujoč.) Kaj to pomeni? Malica je bila! Saj ste jo sami naročili za vašega nečaka!

K o r u z a (grozeče.) No, in kdo jo je snedel?

N a n č a. Kdo neki, ... tisti, ki je bila zanj pripravljena, vaš nečak, ki ima pri Sokolih službo ... O, prav fin gospod!

K o r u z a Moj nečak?	} To	
M i l k a (ki je prišla proti ospredju.)		ni mo-
Bratranec?		

N a n č a. Če ni mogoče, je pa res! Kaj pa vam je danes? Snedel je in potem šel, jaz sem mu pa družčino delala ko nimajo drugi ljudje toliko manire, da bi se sami brigali za svojega gosta!

K o r u z a. Ali poslušaj vendar, ljuba Nanča! Nečak ni šel ne za hip od naju! Kaj to pomeni, kaj to pomeni, prašam ... hoho-hoho!

N a n č a (oponaša.) Hohoho! Tako je, kakor sem rekla! Se mi ni treba nič tako neumno smejati!

K o r u z a (razburjen.) Ti, takega govorjenja ne trpim, tudi ne od svoje stare služabnice!

N a n č a. Kaj? Kdo je star? In vaša služabnica sem bila! — O, bomo tudi še klobuk nosili, ni treba nič misliti!... Le čisto malo še potrpite, vam bo že jutri sam vse povedal, bratranec....

Milka. Meša se ji, ata, meša! — Jaz ne vem, kaj imaš z bratrancem....

TRINAJSTI PRIZOR.

J a n k o pride z vrta in ostane v ozadju tako, da ga Nanča ne vidi. Prejšnji.

Razvrstitev.

+ Janko

+ Nanča

+ Milka

+ Koruza

J a n k o (poluglasno.) Plašča in čepice nisem našel, (z zaljubljenim pogledom na Milko,) hvala Bogu!

N a n č a (jezna.) Kaj imam s tvojim bratrancem? Več ko ti, ti bunka!

J a n k o (pozoren, polglasno.) Z mano?!

K o r u z a (strogo.) Jaz ti prepovedujem, mojo hčer imenovati bunko!

Nanča (se obrne proti Koruzi in nadaljuje.)
Ona sploh ne zasluži takega bratranca, da veste!

Janko (se je približal Milki, vendar tako, da ga Nanča, govoreča proti Koruzi, ne vidi. Milki polglasno.) Ali čuješ?

Nanča. Le nikar naj ne misli, da kaj mara zanjo. Mu je preotročja, je rekel!

Janko (polglasno Milki.) Ne, Milka, ni res, niti nisem rekel tega, niti ne mislim.

Nanča. Nič govoriti ne zna, je rekel.

Janko (kakor prej.) Tvoje molčanje, Milka je bilo dovolj glasno zame.

Nanča. Pa tiste njene neumne oči, je rekel...

Janko (razburjen hoče v ospredje, a Milka mu brani z roko, ki jo on obdrži v svoji.) To ni res! To žensko zadavim! (Vsled Milkinih znamenj tišje.) Ti imaš krasne oči, Milka, krasne... (ji poljubi roko.)

Nanča. In sploh — in vse... je rekel, in za ves svet je dejal, bi je ne vzel za ženo!

Milka (v zadregi, umakne Janku roko, povesi oči in se za korak oddalji od njega.)

Janko (za njo in jo vlovi zopet za roko. Pristrčno.) **Milka**, ali... ali me hočeš....

Milka (mu umika roko.)

Janko (strastneje)... za vse življenje?!

Milka (mu pusti roko. Ga hoče ježno pogledati, pa ji izpodleti. Napol z jokom, napol s smehom.) **Janko!**

Nanča. Tako je, tako, slavna Koruza! Saj lahko povem. Mene pa bo vzel, mene! Sem si ga že zaarala s hranilno knjižico!

Janko (stopi v ospredje.) Ali mene?

Koruza.	}	Ali tega? Tu je	{	nečak!
Milka.				bratranec!

Nanča (ostrmi.) Tega? Kje se je pa ta vzel? Tega nič ne poznam, ta mi ni nič mar! Oni drugi je bil pravi! Saj je imel čepico na glavi s peresom in sokolski plašč!

Janko. Meni sta plašč in čepica ukradena.

Nanča (osupne.) Ukradena? križana nebesa! Pa ne da bi bil tat...

Koruza (skrajno razburjen.) Tat! (Vse bolezni se ga zopet lotijo.) **Jejata**, ohaha.....

(**Oba** se prestrašena zgrudita na isti stol. Duri na desni se počasi malo odpro. Odprl jih je **Silvester Žlindra**, ki s steklenico v rokah in strme-

čega obraza poslušša razburjeni pogovor. Polagoma potem duri zopet zapre.)

K o r u z a (zopet vstane, razburjen.) Tat, tat, tat v moji hiši! (Skoro jokaje.) Kaj mi pomagajo železni križi na oknih, ko pa pride tat pri belem dnevu skozi duri v sobo, je slavnostno sprejet in pogoščen. (Zastoka.) Moja jetra, moja jetra! (Se drži za trebuh.) Hohohoho!...

N a n č a (si briše oči.) Niso se mi zastonj v sanjah prikazali rajnki gospod Frone, čisto belo so bili oblečeni in cilinder so imeli na glavi! To je bil opomin nesreče... Ti preklicani Sokoli so vsega krivi! Res je gospod, kar ste vedno pravili, da Sokolov ni čisto nič treba!

K o r u z a (razburjen.) Treba jih je, treba, in nikamor jih ni tako treba, kakor v našo hišo! — Tisti, ki ga treba ni, to si ti! (Hodi po sobi.) Ves se tresem!... Pa se ne smem jeziti! Moja jetra... (Dela jezen vaje proti Nanči.) Ena — dve, ena — dve... Ti pokora avšasta!

J a n k o (pusti Milko.) Le pomirite se, stric, saj ni nič tako hudega... Na policiji bo treba pač stvar ovaditi, da nevarnega človeka spravijo pod ključ in da v hranilnici

prepovedó izplačilo. Saj popoldne tako ne izplačujejo!... (Nanči.) Z menoj greste na policijo!

Nanča. Oh, meni se nikoli zastonj ne sanja! Pogreb in pa še gospod Frone! Nesreča je morala priti!

Janko (kratko, odločno.) Vaša omejenost je nesreča za vso to hišo! — Stric, kakšno pokrivalo mi posodite, ker je čepico ukradel tat!

Koruzza. Kar miglja mi pred očmi. — Koj ti prinesem pokrivalo, (Gre proti durim na desni, tik pred durmi obstoji.) Ali hočeš cilinder?

ŠTIRINAJSTI PRIZOR.

Prejšnji. Duri na desni se počasi odpro in skozi nje svečano prikoraka dolga, bela prikazen, pokrita s cilindrom: Silvester Žlindra, ki je na drog nataknil rjuho, pod katero je skrit, a vrh droga je poveznil cilinder.

Koruzza (zakriči.) Križ Božji se nas usmili!

Nanča (ki je bila vstala, zaječi.) Lajzan! Gospod Frone so od mrtvih vstali! (Pade v naslonjač in omedli.)

Milka (se prestrašena oklene Janka.)

Janko (stopi za Žlindro.) Stoj, potepin!
(Seže za pošastjo, a obdrži v rokah zgolj drog z rjuho in cilindrom, dočim zbeži Žlindra skozi splošni izhod.) Hitro k oknu, stric, vpijte na cesto!

Koruza (ves zbežan uboga.) Jejata, ohaha...
(se skloni skozi okno.) Tat, tat, — držite ga, tistega, ne tistega, tistega, tistega....!

Janko (je hotel za tatom.)

Milka (ga ni pustila, češ, strah jo je, in ga je privedla v ospredje, kjer se ga prestrašena oklene okoli vratu.)

Koruza (skozi okno.) Tat, tat! }

Janko (poljubi Milko.) }

(Isto-
časno.)

Milka (zažuga Janku, šegavo.) Tat, tat!

(Trušč na cesti. Iz dalje se bliža sokolsko trobentanje, ali kjer je godba na razpolago, sokolska koračnica.)

Koruza (skozi okno.) Jej, pa pravkar Sokoli prihajajo... Drži ga! Primi ga!

Janko (draži Milko in se ji z glavo umika.) Drži ga! Primi ga!

Koruza (skozi okno.) Ga že imajo!
Sokol ga je ujel! Živio! Ga že imajo!

Hitro in zelo točno!

Hitro in zelo točno! {
Milka (je ujela Janka za ušesa.) Ga že
imajo! (Ga poljubi.)
Janko. Brrr!
Koruzza (se obrne hoteč povedati Janku
in Milki.) Ga že imajo! (Zagledavši ju v
objemu, osupne.) Kaj — kaj — kaj pa
je to!

Janko (privede Milko pod pazduho predenj.)
Kot zaročenca se priporočata dr. Janko Kre-
men in gospodična Milka Koruzova.

Milka (se sklene očeta.) Ata, samo za to,
ker ste rekli, da nam je treba Sokola v hišo...

Koruzza. Dobro dete, torej samo meni
na ljubo... (Oba objame.)

(Trobentanje oziroma godba je prišla do pod okna.
Čuje se pozdravljanje občinstva: »Na zdar! Živio!
Živel Sokol!«)

Koruzza. Sramota! Sokoli gredo, pri nas
pa niti zastave nimamo!

PETNAJSTI PRIZOR.

Prejšnji. V sobo pridrvi Poliček s šopki okrašen
in z zastavo-trobojnico v roki.

Poliček. Na, skopuh grdi, trobojnico!
Hitro jo pomoli skozi okno!

Koruza (jo hiti razobesit skozi okno.) Živio,
Sokol, živio!

Poliček }
Milka } (pri oknih.) Na zdar! Živio!
Janko }

(Spodaj hrupna godba ali trobentanje in navdušeno klicanje občinstva.)

Zastor!

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS

00000076038

